

بررسی رابطه پنج بعد شخصیتی با میزان دینداری در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه مازندران

پذیرش مقاله: ۹۸/۵/۲۸

دریافت مقاله: ۹۷/۲/۱۱

سید مهدی متولیان (PhD)^۱

سید مهدی حسینی شیروانی (PhD)^۲

زهرا نوری (MA)^۳

۱. گروه پژوهشی آموزش و اشتغال زنان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.
۲. دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.
۳. واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران.

^۴نویسنده مسئول: سید مهدی متولیان

بابل، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه پژوهشی آموزش و اشتغال زنان.

تلفن: +۹۸ ۳۵۳۰۲۶۲۵

فاکس: +۹۸ ۳۵۳۰۲۶۰۱

Email: m.motevaliyan@umz.ac.ir

چکیده

سابقه و هدف: دین همواره در زندگی انسانها نقش پر رنگی داشته است. در ایران هم بعنوان یک جامعه دینی تلاش شده است که نقش دین

در زندگی پر رنگتر باشد. تحقیق حاضر به دنبال آن است که رابطه پنج بعد شخصیت را با دینداری در بین دانشجویان بررسی نماید.

مواد و روش‌ها: داده‌ها بر اساس جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان از نمونه ۴۰۷ نفری دانشجویان دختر و پسر دانشگاه مازندران جمع‌آوری شد. برای اندازه‌گیری میزان دینداری از مقیاس گلاک و استارک و برای اندازه‌گیری ابعاد شخصیتی از مقیاس مک کری و کاستا بهره برده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد پاسخگویان در ابعاد دینداری مناسکی، عاطفی و پیامدی نمره بالاتری داشتند. در ابعاد شخصیتی نیز در ابعاد روان رنجورخویی و خوشایندی نمره بالاتر و در ابعاد برون‌گرایی، گشودگی و وظیفه‌شناسی نمره پایین‌تری کسب نمودند. همچنین نتایج نشان داد که ابعاد شخصیتی برون‌گرایی، گشودگی و وظیفه‌شناسی با میزان دینداری دانشجویان رابطه معنی‌دار و مثبتی دارد و ابعاد روان رنجورخویی و خوشایندی با میزان دینداری دانشجویان رابطه معنی‌داری ندارد. رگرسیون نیز ابعاد شخصیتی وظیفه‌شناسی و گشودگی را بعنوان پیش‌بینی‌کننده دینداری دانشجویان نشان داد.

نتیجه‌گیری: با توجه به بالا بودن میزان روان رنجورخویی دانشجویان، ضمن تلاش برای درمان آن، برای افزایش دینداری در بین دانشجویان دختر و پسر، به تفاوت ابعاد شخصیتی آنان توجه شود. بدین معنی که ابتدا با شناخت نوع شخصیت آنان و تمایلات آنان، نسبت به انتخاب شیوه تبلیغ دینی در بین آنان اقدام نمایند.

واژه‌گان کلیدی: روان رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی، خوشایندی، وظیفه‌شناسی، ابعاد دینداری، دانشجویان، ابعاد شخصیت

مقدمه

دیگری نیز اشاره دارد که اگر کشوری توسعه یابد دینداری در آن جامعه حالت نزولی پیدا می‌کند (۲۱).

در کشور ما نیز با وجود تلاش دست‌اندرکاران امور دینی در گسترش دین خصوصا در بعد از انقلاب اسلامی، نگرانی کم‌رنگ شدن جایگاه دین در بین مردم همچنان مشاهده می‌شود (۱۸). در این رابطه طالبان و رفیعی بهابادی اشاره می‌کنند که بیشتر شاخص‌های دینداری در ایران از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۸۸ کاهش یافته است (۱۸). کلانتری و کلانتری (۲۲) نیز براساس پژوهش خود نشان می‌دهند که نسل کنونی از نسل قبلی دینداری کمتری دارند. فرجی و کاظمی (۲۳) هم در پژوهش خود با بررسی پیمایش‌های انجام شده در سه دهه گذشته، به روند نزولی مناسک جمعی دینداری اشاره کرده‌اند. گزارش سفیری و نعمت‌اللهی (۲۴) و تقوی و صادقی (۲۵) نیز نشان می‌دهد که هر چه میزان استفاده از اینترنت و ماهواره بیشتر شود، دینداری نیز کاهش می‌یابد.

در رابطه با دینداری در بین دانشجویان نیز، تحقیق توسلی و مرشدی (۱۴) میزان پایبندی دانشجویان به اعمال جمعی دینی را کم گزارش داده است. قنبری (۲۶) نیز معتقد است که دینداری با مدرن بودن در تضاد است و این بدان معنی است که هر چه جامعه مدرن‌تر شود دین کم‌رنگ‌تر می‌شود. از آنجایی که در

دین با کارکردهای فراوان خود مانند مشروعیت‌بخشی (۱)، نظم (۲، ۳)، تقویت ارزش‌ها (۴) آرامش (۵، ۶) همواره در همه جوامع وجود داشته است (۷، ۸). دینداری یعنی داشتن اهتمام دینی به نحوی که نگرش، گرایش و کنش‌های فرد را متأثر سازد. بدین معنی که فرد دیندار هم خود را ملتزم به رعایت فرامین و توصیه‌های دینی می‌داند و هم رفتارهای دینی او را از دیگران متفاوت می‌نماید (۹، ۱۰). در کشور ایران به‌عنوان یک جامعه دیندار (۱۴-۱۱)، دین با زندگی مردم گره خورده و بر همه جوانب زندگی آنان اثر گذاشته است (۸، ۱۷-۱۵) و حتی منشا تحولات مهمی همچون انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ بوده است. پس از انقلاب نیز به دین و امور دینی توجه بیشتری شده (۱۸، ۱۹) و در کشور تلاش شد که همه نهادها، اسلامی شده و دینداری مردم هم افزایش یابد (۱۸).

با توجه به نقش مهم دین در جامعه، گزارش‌ها نشان می‌دهد که میزان دینداری در همه کشورها در حال کاهش است به‌طوری که بر اساس تحقیقی (۲۰) برای اولین بار در تاریخ نروژ و بریتانیا اکنون تعداد ملحدان و لائوری‌گرایان بیشتر از مؤمنان به خداوند است و تعداد جوامع سکولار از جوامع دیندار بیشتر شده است، و حتی در ۱۳ کشور اسلامی که الحاد مجازات مرگ دارد، همچنان نشانه‌های متعددی مبنی بر دین‌گریزی و سکولار شدن وجود دارد. اندیشمندان

با جهت‌گیری دینی نشان داد. اما بین بعد روان‌آزردگی و جهت‌گیری دینی رابطه معناداری مشاهده نشد (۳۹).

کشاورز و همکاران (۴۱) در تحقیق خود در بین ۱۲۹ نفر از دانشجویان پسر و دختر و با استفاده از مقیاس سنجش شخصیتی McCrae و Costa (۴۰) نشان دادند که بین ابعاد شخصیتی خوشایندی و وظیفه‌شناسی با دینداری رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد اما بین ابعاد شخصیت روان‌رنجورخویی و گشودگی با دینداری رابطه معنی‌دار و منفی وجود دارد. در پژوهش دیگر که از مقیاس شخصیتی پنج بعدی (۴۰) بهره بردند نشان دادند که ابعاد برون‌گرایی، خوشایندی و وظیفه‌شناسی بطور مثبت و معناداری با دینداری رابطه دارد (۴۲).

صادقی و همکاران در پژوهش خود با استفاده از مقیاس پنج‌عاملی گزارش دادند که برون‌گرایی، خوشایندی، و وظیفه‌شناسی با دینداری رابطه مثبت و معناداری دارد و روان‌رنجورخویی رابطه معنادار و منفی دارد (۴۳).

شیبانی و همکاران (۴۴) در بررسی‌های خود، رابطه معناداری را بین صفات شخصیتی و جهت‌گیری مذهبی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد و پیام نور دامغان گزارش دادند. پژوهش آنان که بین ۲۵۰ دانشجوی پسر و دختر بود نشان داد، بین بعد روان‌رنجورخویی و مذهبی بودن رابطه معنادار و منفی، و بین ابعاد برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و گشودگی با مذهبی بودن رابطه معنی‌دار و مثبت وجود دارد. ولی بین بعد خوشایندی و مذهبی بودن رابطه معناداری گزارش نشد. دهستانی (۴۵) در تحقیق خود در بین دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور تهران با استفاده از مقیاس اندازه‌گیری پنج‌عاملی شخصیت و همچنین با الگوبرداری از مقیاس دینداری گلاک و استارک به بررسی رابطه دینداری و شخصیت پرداخت. نتایج او نشان داد که بین ابعاد شخصیتی وظیفه‌شناسی و گشودگی با میزان دینداری دانشجویان رابطه داشت.

در خارج از کشور نیز تحقیقات زیادی وجود رابطه معنادار بین نوع شخصیت و دینداری را گزارش کرده‌اند. در این رابطه، گزارش یک تحقیق (۴۶) اشاره می‌کند که در ۳۸ پژوهش انجام شده در این موضوع، وجود رابطه بین نوع شخصیت و میزان دینداری مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین تحقیقی که توسط ساروقلو (۴۷) انجام شده است نشان داد که دینداری با ابعاد گشودگی، خوشایندی و وظیفه‌شناسی رابطه معنادار مستقیم دارد ولی با بعد خوشایندی رابطه معکوس دارد. همچنین یک تحقیق در بین دانشجویان کویتی رابطه بین ابعاد شخصیتی و دینداری را تأیید کرد (۴۸).

نتایج تحقیقات اشاره شده نشان می‌دهد که برخی از این تحقیقات با هم سازگاری ندارند. مثلاً تحقیقات شیبانی و همکاران (۴۴) و صادقی و همکاران (۴۳) اشاره می‌کنند که بین بعد شخصیتی گشودگی و دینداری رابطه معناداری وجود ندارد اما تحقیق زره‌پوش و همکاران (۳۹) نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. از طرفی تحقیقات کشاورز و همکاران (۴۱)، داوری و همکاران (۴۲) و دهستانی (۴۵) رابطه معنادار و منفی را گزارش کردند. بنابراین نیاز است رابطه بین ابعاد شخصیتی و دینداری مورد بررسی بیشتر قرار گیرد.

بنابراین در تحقیق حاضر به دنبال بررسی عوامل موثر بر دینداری در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه مازندران هستیم. از آنجایی که پدیده‌های اجتماعی مانند دینداری، چند عاملی هستند (۱۱) و شناخت هم‌زمان همه عوامل در یک زمان امکان‌پذیر نیست، و با توجه به اینکه شخصیت انسان‌ها به عنوان

راستای مدرن شدن، دانشجویان گرایش بیشتری به مدرن شدن دارند (۲۷)، پیش‌بینی می‌شود که میزان دینداری آنان نیز کاهش یابد. همچنین بر اساس نظر Durkheim (۲۸) که معتقد است دینداری در جوامع در حال گذار دستخوش تغییر می‌شود می‌توان گفت که سطح دینداری مردم در ایران نیز تغییر می‌کند. با وجود این نگرانی‌ها در مورد میزان دینداری در جامعه و در بین دانشجویان، تحقیق دهستانی و همکاران (۲۹) نشان می‌دهد که دینداری در بین دانشجویان در حد متوسط است. علاوه بر این، برخی از صاحب‌نظران معتقدند که فرق چندانی بین دینداری نسل جدید با نسل‌های قبل وجود ندارد و آنچه را که برخی کاهش دینداری می‌دانند در اصل عبور از سبک سنتی می‌دانند (۳۰).

بنابراین، با توجه به اینکه بیش از پنجاه درصد از افراد کشور را جوانان تشکیل می‌دهند و جامعه ایران جوان به حساب می‌آید، و با توجه به تغییراتی که در ارزش‌های جوانان بوجود آمده است (۳۱) و همچنین با توجه به نقش جوانان در آینده کشور، توجه و بررسی دینداری در بین جوانان کشور اهمیت دارد. بنابراین نیاز است تا عواملی که با دینداری جوانان رابطه دارند مورد شناسایی و بررسی قرار گیرد تا با کمک آن بتوان میزان دینداری جوانان را تقویت نمود و از مزایای دینداری بهره برد.

از آنجاییکه هر فرد شخصیتی دارد که به تفاوت‌های موجود در بین انسان‌ها مانند شناسایی و اندازه‌گیری ویژگی‌های فردی اشاره می‌کند (۳۲)، و یک عنصر مهم و تأثیرگذار بر نوع رفتار انسان (۳۳)، و زمینه ساز تفاوت‌های رفتاری آنان (۳۴)، و بعنوان یکی از فاکتورهای مهم بر نوع رفتار و کنش و واکنش افراد است (۳۵)، این می‌تواند به این معنی باشد که فرد با توجه به نوع شخصیت خود رفتار خاصی از شیوه دینداری را در پیش بگیرد. لذا شخصیت می‌تواند بر میزان دینداری افراد تأثیرگذار باشد.

در تعریف شخصیت توافق وجود ندارد و صاحب‌نظران تعاریف مختلفی را بیان می‌کنند. از نظر برخی اندیشمندان (۳۲) صفات شخصیتی به تفاوت‌های موجود در بین انسان‌ها مانند شناسایی و اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی فرد اشاره می‌کند. شخصیت را عنصر ثابت رفتار فرد، شیوه‌ی بودن او و به طور کلی آنچه همواره با او هست و موجب تمایز او از دیگران می‌شود، می‌دانند (۳۶). صاحب نظرانی چون Schultz SE و Schultz DP در تعریف شخصیت می‌گویند: مجموعه‌ای از ویژگی‌های بادوام و منحصر به فرد است که امکان دارد در پاسخ به موقعیت‌های مختلف، تغییر کند (۳۵). به عبارت دیگر، شخصیت به جنبه‌های بی‌همتا و نسبتاً پایدار درونی و بیرونی منش فرد، که در موقعیت‌های مختلف بر رفتار فرد تأثیر می‌گذارد، می‌باشد (۳۷). از آنجاییکه شخصیت بر رفتار انسان تأثیر می‌گذارد، بنابراین شخصیت بر میزان دینداری انسان بعنوان یک رفتار نیز می‌تواند تأثیر بگذارد. این تأثیر را محققان نیز اشاره کرده‌اند. چنانچه عیسی زادگان و همکاران (۳۸) در تحقیق خود در بین ۴۸۴ دانشجوی پسر و دختر مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد و پیام نور شهر نقده نشان دادند که بین صفات شخصیتی و جهت‌گیری مذهبی رابطه معناداری وجود دارد.

زره‌پوش و همکاران (۳۹) در تحقیقی به بررسی جهت‌گیری مذهبی-اسلامی و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان پرداختند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه پنج‌عاملی شخصیت McCrae و Costa (۴۰) و پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی اسلامی آذربایجانی هفتاد ماده‌ای بود. نتایج رابطه مثبت و معناداری را بین ابعاد شخصیتی برون‌گرایی، گشودگی، خوشایندی و وظیفه‌شناسی

انتخاب ۱۵ کلاس درس بعنوان خوشه این بود که میانگین تعداد دانشجویان کلاس‌ها حدود ۳۰ نفر می‌باشد که با انتخاب این تعداد کلاس، تعداد نمونه ۴۵۰ نفر را پوشش می‌داد. برای توزیع و تکمیل پرسشنامه‌ها، محقق یا همکارانش با حضور در هر ۱۵ کلاس درس، به بیان توضیحات لازم در مورد هدف و شیوه انجام این تحقیق پرداختند. پس از آن از دانشجویان خواسته شد که نسبت به پاسخ دادن سوالات پرسشنامه اقدام نمایند. پس از انجام کار ۴۲۰ پرسشنامه تکمیل و جمع‌آوری شد که پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های ناقص، ۴۰۷ نمونه مورد استفاده قرار گرفت.

برای اندازه‌گیری میزان دینداری از مقیاس Stark و Glock (۵۳) استفاده شده است. مقیاس استفاده شده ۲۶ عبارت دارد که در چهار بعد اعتقادی با ۷ گویه (مانند اعتقاد به وجود خدا، بهشت و جهنم)، عاطفی با ۶ گویه (مانند ترس از گناه، خواب‌های دینی)، پیامدی با ۶ گویه (مانند نگرش به بی‌حجابی، غیبت کردن) و مناسکی با ۷ گویه (مانند روزه گرفتن، نماز جمعه رفتن)، جهت سنجش میزان دینداری بکار رفته است. پاسخگویان نظرات خود را در یک طیف ۵ درجه‌ای بیان می‌کنند. این مقیاس بیشترین استفاده را در اندازه‌گیری دینداری در تحقیقات کشور داشته است (۵۴). این مقیاس توسط پژوهشگران ایرانی همچون سراج زاده (۵۵)، آهنکوب نژاد (۱۳)، حاجی زاده میمندی و ابراهیمی صدرآبادی (۵۶)، با فرهنگ و هنجار جامعه ایرانی تطبیق و بکار برده شده و پایایی و اعتبار آن نیز مورد تایید قرار گرفته است. میزان آلفای پرسشنامه در تحقیق حاضر نیز ۰/۸۳ بوده است.

برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی، از فرم کوتاه مقیاس اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی (NEO-FFI) استفاده شده است. این مقیاس ۶۰ گویه دارد که پنج بعد روان‌رنجورخویی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extraversion)، گشودگی (Openness)، خوشایندی (Agreeableness) و وظیفه‌شناسی (Conscientiousness) از شخصیت را می‌سنجد (۵۷). Schultz DP و Schultz SE معتقدند که این پنج بعد شخصیتی در فرهنگ‌های شرقی و غربی یافت شده است و ساختار مشترک انسان است که از تفاوت‌های فرهنگی فراتر می‌رود (۳۵). برای اندازه‌گیری هر بعد دوازده گویه در نظر گرفته شده است. هر گویه یک پاسخ پنج گزینه‌ای از خیلی مخالف تا خیلی موافق دارد (۳۶). گروسی فرشی (۵۸) این مقیاس را ترجمه و در ایران هنجاریابی کرده‌اند و توسط محققان نیز بکار گرفته و پایایی آن نیز تایید شده است (۵۹). آلفای بدست آمده در تحقیق حاضر نیز ۰/۷۱ می‌باشد.

یافته‌ها

نمونه مورد بررسی تعداد ۴۰۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر از رشته‌های روانشناسی، مدیریت صنعتی، شیمی، علوم تربیتی، مهندسی شیمی، تربیت بدنی، شهرسازی، آمار، علوم سیاسی، اقتصاد، حسابداری، پژوهشگری و مدیریت بازرگانی هستند. ۹۳ نفر از پاسخگویان پسر و ۲۹۷ نفر دختر، ۳۱۲ نفر از آنان مجرد و ۷۸ نفر نیز متأهل و ۱۷ نفر نیز به این سوال پاسخ ندادند.

نمره دینداری دانشجویان از ۳۸ تا ۱۱۹ بود که میانگین نمره دینداری دختران ۸۵/۳۳ و پسران ۷۲/۸۲ بود، که این نتایج نشان می‌دهد دینداری دختران از پسران بیشتر می‌باشد. میانگین نمره دینداری کل دانشجویان (پسر و دختر) نیز ۵۸/۱۱ با انحراف استاندارد ۱۲/۴۱ بود. همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد

یک عنصر مهم و تاثیرگذار بر نوع رفتار آنان (۳۳)، و زمینه‌ساز تفاوت‌های رفتارهای است (۳۴)، و با توجه به اینکه میزان دینداری و توجه به دین یک رفتار محسوب می‌شود، در تحقیق حاضر تلاش می‌شود که رابطه نوع شخصیت و دینداری در میان دختران و پسران دانشجوی دانشگاه مازندران مورد بررسی قرار گیرد. بنابر این تحقیق حاضر به دنبال یافتن پاسخ برای این سوالات می‌باشد:

۱. میزان دینداری دانشجویان دانشگاه مازندران چقدر است؟
۲. نوع شخصیت دانشجویان پسر و دختر و میزان دینداری آنان چگونه است؟
۳. آیا نوع شخصیت دانشجویان دانشگاه مازندران با میزان دینداری آنان رابطه دارد؟
۴. متغیرهای مستقل انواع شخصیت، به چه میزانی متغیر وابسته دینداری را پیش‌بینی می‌کنند؟

برای چهارچوب نظری تحقیق از نظریه صفات شخصیت (Personality Traits Theory) بهره برده شده است. فرض اصلی این نظریه این است که رفتارهای انسان در موقعیت‌های مختلف، به دلیل ویژگی‌هایی است که در آنها وجود دارد، به این ویژگی‌ها، صفات گفته می‌شود. این صفات پایه‌های اصلی شخصیت افراد را تشکیل می‌دهد (۴۹) که عبارتند از: صفات شخصیتی روان رنجورخویی (با ویژگی‌های رفتاری چون: عصبی، خجالتی و کم‌رویی)، برون‌گرایی (با ویژگی‌های رفتاری چون: احساساتی، مثبت، اجتماعی، با انرژی)، گشودگی (با ویژگی‌های رفتاری چون: قدرت تخیل، احساسات باز و اقدام گرا)، خوشایندی (با ویژگی‌های رفتاری چون: قابل اعتماد، رو راست، خوش قلب و مهربان) و وظیفه‌شناسی (با ویژگی‌های رفتاری چون: شایسته، منظم، وظیفه‌شناس و قابل اتکا) (۳۵). بنابر این دیدگاه، از آنجاییکه انسان‌ها صفات شخصیتی متفاوتی دارند در نتیجه احساس، اندیشه و رفتار آنان نیز متفاوت است (۵۰). لذا انسان‌ها رفتار متفاوتی در امور مختلف از جمله در میزان توجه به دین و دینداری از خود نشان می‌دهند.

اندیشمندیان مانند Schultz DP و Schultz SE (۳۵) و دیگران (۵۱) توضیح می‌دهند که صفات شخصیتی بعنوان یکی از فاکتورهای مهم بر نوع رفتار و کنش و واکنش انسان تاثیر دارد. این می‌تواند به این معنی باشد که فرد با توجه به نوع شخصیت خود، رفتاری در دینداری از خود نشان دهد که با شخصیت او ارتباط دارد.

مواد و روش‌ها

جامعه آماری تحقیق همبستگی حاضر، کل دانشجویان دانشگاه مازندران هستند که بر اساس گزارش دانشگاه (۱۳۹۶) تعداد ۱۲۰۰۰ دانشجوی را در خود جای داده است. با استفاده از جدول نمونه‌گیری (۵۲) تعداد نمونه مورد نیاز ۳۷۵ نفر در نظر گرفته شد که برای اطمینان از بازگشت پرسشنامه‌های مورد نیاز، تعداد ۴۵۰ پرسشنامه برای توزیع در بین دانشجویان در نظر گرفته شد.

انتخاب پاسخگویان نمونه با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای (Cluster) بود. در این شیوه جامعه آماری به خوشه‌های مختلف تقسیم شده (در تحقیق حاضر کلاس درس خوشه در نظر گرفته شده است) و تعدادی از خوشه‌ها بصورت تصادفی انتخاب می‌شوند و سپس همه افراد هر خوشه بعنوان نمونه انتخاب می‌شوند. بدین صورت که ۱۵ کلاس درس از ۱۰ دانشکده بعنوان خوشه و به صورت تصادفی انتخاب شدند تا پرسشنامه‌ها بین آنان توزیع گردد. علت

داد که ۵۱٪ از پاسخگویان در گروه با برون‌گرایی پایین قرار گرفتند و ۵۶٪ نیز در گروه با گشودگی پایین قرار گرفتند. همچنین بیشتر پاسخگویان (۵۶٪) در گروه با خوشایندی بالا قرار گرفتند. از جهت وظیفه‌شناسی نیز ۴۸٪ در گروه با وظیفه‌شناسی بالا قرار گرفتند.

جدول ۱. وضعیت دینداری پاسخگویان بر اساس نمره کل دینداری

وضعیت دینداری پاسخگویان	فراوانی
دین داری پایین	۱۸۴ (۴۵/۷٪)
دین داری بالا	۲۲۳ (۵۴/۳٪)
میانگین = ۸۵/۱۱	انحراف استاندارد = ۱۲/۴۱

بر اساس این میانگین، دانشجویانی که نمره میانگین و بالاتر را بدست آورده‌اند در طبقه افراد با دینداری بالا به حساب آمده‌اند و افرادی که نمره دینداری آنان پایین‌تر از میانگین بود در طبقه دینداری پایین قرار گرفتند که بر این اساس ۵۴/۳٪ از پاسخگویان در رده‌ی افراد با دینداری بالا قرار گرفتند و ۴۵/۷٪ از آنان نیز با میزان دینداری پایین محسوب می‌شوند. بنابراین بیشتر پاسخگویان دینداری بالایی داشتند.

بر اساس جدول ۲ بعد اعتقادی دینداری بیشتر پاسخگویان (۵۱/۱۰٪) پایین بود اما بعد مناسکی دینداری بیشتر دانشجویان (۵۷٪) بالا بود. همچنین بیشتر پاسخگویان از جهت بعد عاطفی دینداری در رده‌ی بالا قرار گرفتند اما از جهت بعد دینداری پیامدی بیشتر پاسخگویان (۵۷٪) در رده پایین قرار گرفتند.

بر اساس جدول ۳ بیشتر پاسخگویان از روان رنجورخویی بالا برخوردار بودند (۵۶٪) و میانگین روان رنجورخویی نیز ۳۹/۸۴ بیان شد. همچنین تحقیق نشان

جدول ۲. وضعیت دینداری پاسخگویان بر اساس ابعاد دینداری

ابعاد دینداری	دینداری بالا	دینداری پایین	میانگین	انحراف استاندارد
اعتقادی	۱۹۹ (۴۸/۸۹٪)	۲۰۸ (۵۱/۱۰٪)	۲۴/۳۷	۴/۵۹
مناسکی	۲۳۲ (۵۷٪)	۱۷۶ (۴۳/۲۴٪)	۱۸/۹۹	۵/۸۸
عاطفی	۲۰۹ (۵۱/۳۵٪)	۱۹۸ (۴۸/۶۴٪)	۲۲/۳۱	۴/۵۷
پیامدی	۱۷۶ (۴۳/۲۴٪)	۲۳۲ (۵۷٪)	۱۹/۴۳	۳/۳۶

جدول ۳. میزان و نوع تیپ شخصیتی در بین پاسخگویان

تیپ شخصیتی	بالا	پایین	میانگین	انحراف استاندارد
روان رنجورخویی	۲۲۶ (۵۶٪)	۱۸۱ (۴۴٪)	۳۳/۶۵	۵/۱۸
برون‌گرایی	۱۹۸ (۴۹٪)	۲۰۹ (۵۱٪)	۳۹/۸۴	۴/۷۶
گشودگی	۱۸۱ (۴۴٪)	۲۲۶ (۵۶٪)	۳۴/۵۴	۳/۶۱
خوشایندی	۲۲۶ (۵۶٪)	۱۸۱ (۴۴٪)	۳۶/۸۱	۴/۳۰
وظیفه‌شناسی	۱۹۴ (۴۸٪)	۲۱۳ (۵۲٪)	۴۰/۶۱	۳/۸۷

میزان دینداری حکایت دارد ($r = ۰/۲۸$ و $p = ۰/۰۰$). علاوه بر آن رابطه معناداری بین میزان شخصیت خوشایندی و میزان دینداری مشاهده نشد ($r = -۰/۰۲$ و $p = ۰/۵۷$)، اما بین میزان شخصیت وظیفه‌شناسی و میزان دینداری رابطه مثبت و معنادار مشاهده می‌شود ($r = ۰/۳۵$ و $p = ۰/۰۰$).

بر اساس جدول شماره ۴ نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین میزان شخصیت روان رنجورخویی و میزان دینداری رابطه معناداری وجود ندارد ($r = ۰/۰۵$ و $p = ۰/۲۳$). اما بین میزان شخصیت برون‌گرایی و میزان دینداری پاسخگویان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد ($r = ۰/۲۳$ و $p = ۰/۰۰$). همچنین نتایج تحقیق از وجود ارتباط مثبت و معنادار بین میزان شخصیت گشودگی و

جدول شماره ۴. رابطه بین ابعاد شخصیتی و میزان دینداری در بین پاسخگویان

ابعاد شخصیت	روان رنجورخویی		برون‌گرایی		گشودگی		خوشایندی		وظیفه‌شناسی	
	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P
دینداری	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۰۰	۰/۲۳	۰/۰۰	۰/۲۸	۰/۵۷	-۰/۰۲	۰/۳۵	۰/۰۰

دانشجویان توسط این متغیرهای مستقل می‌باشد. به عبارت دیگر مجموعه متغیرهای مستقل، نزدیک به یک ششم از واریانس متغیر دینداری را پیش‌بینی (برآورد) می‌کنند. همچنین با توجه به معنی‌داری مقدار F که برابر با ۲۳/۹۲ در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی

بر اساس جدول ۵ با توجه به مقدار ضریب همبستگی (R) که برابر با ۰/۱۵۱ است نشان می‌دهد که بین مجموعه متغیرهای مستقل و وابسته (دینداری) همبستگی وجود دارد و از آنجاییکه ضریب تعدیل شده (R²) برابر با ۰/۱۴۵ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۱۴/۵٪ از کل تغییرات مربوط به دینداری در بین

نهاد دین در کشور است که در همه بعد از زندگی افراد جامعه خود را نشان می‌دهد. نتایج تحقیق در باره میزان دینداری دانشجویان در ابعاد مختلف نیز نشان می‌دهد که بیشترین نمره دینداری به بعد اعتقادی دانشجویان با میانگین ۳۴/۳۷ تعلق گرفت. پس از آن ابعاد عاطفی با میانگین ۲۲/۳۱ و پیامدی با میانگین ۱۹/۴۳ و مناسکی نیز با میانگین ۱۸/۹۹ در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات پیشین (۱۳ و ۱۵) که به همین ترتیب از ابعاد دینداری دست یافته‌اند مطابقت دارد. دلیل تفاوت در میزان ابعاد دینداری را همانطور که سراج زاده (۵۵) اشاره داشت، می‌توان با دیدگاه‌های روانشناسی تبیین کرد که معتقدند همواره بعد شناختی فرد با بعد رفتاری او مطابقت ندارد. زیرا ممکن است فرد رفتاری را انجام دهد اما آن را درست نداند و یا عملی را درست بداند ولی آن را انجام ندهد. همچنین با توجه به اینکه ابعاد پیامدی و مناسکی دینداری بیشتر جنبه عملی و ابعاد اعتقادی و تجربی بیشتر جنبه نظری دارد و مکان‌هایی که مناسک دینی برپا می‌شود رنگ و بوی جریان‌های فکری خاصی را نشان می‌دهد، در نتیجه سبب حضور کمتر جریانات دیگر یا جوانان می‌شود (۵۴).

همچنین نتایج نشان داد که بیشتر پاسخگویان (۵۷٪) دارای روان رنجورخوبی بالایی بودند، و ۵۱٪ از برون‌گرایی پایینی برخوردار بودند. از طرفی ۵۶٪ از پاسخگویان از گشودگی پایینی برخوردار بودند و ۵۶٪ از پاسخگویان از بعد خوشایندی بالایی برخوردار بودند؛ علاوه بر این، ۵۲٪ نیز در بعد وظیفه‌شناسی از نمره بالایی برخوردار بودند. بالا بودن روان رنجورخوبی را در بین دانشجویان می‌توان با شرایط محیط اجتماعی جامعه تبیین کرد. شرایط اقتصادی- اجتماعی به‌گونه‌ای است که مشکلاتی چون گرانی، فقر، تورم، بیکاری و فساد و فاصله طبقاتی، مردم را تحت فشار قرار داده و آنان را ناامید کند (۶۳) و این مشکلات و ناامیدی می‌تواند بعنوان شرایط محیطی تاثیرگذار بر افزایش میزان روان رنجورخوبی دانشجویان باشد.

نتایج تحلیلی نشان می‌دهد که بین بعد برون‌گرایی شخصیت و دینداری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های شیبانی و همکاران (۴۴) و زره پوش و همکاران (۳۹)، صادقی و همکاران (۴۳) و داوری و همکاران (۴۲) مطابقت دارد. در تحلیل این رابطه با توجه به نظریه شخصیت (۳۵) می‌توان بیان نمود که فرد برون‌گرا دارای ویژگی‌هایی چون با محبت و معاشرتی بودن می‌باشد و دین اسلام هم همواره افراد را به معاشرت بیشتر، محبت و مهربانی با دیگران سفارش می‌کند که آیات ۵۴ سوره انعام، ۳۴ فصلت، و ۶۰ الرحمن قرآن کریم نمونه‌ای از آن می‌باشد. بنابراین، فرد برون‌گرا با توجه به ویژگی‌های شخصیتی با محبت و معاشرتی بودن، گرایش دارد در مسیر سفارش اسلام و قرآن قدم بر دارد و با حضور در فعالیت‌های دینی (مانند رفتن به مساجد و مراکز مذهبی برای حضور در جمع و معاشرت با آنان، شرکت در نمازها جماعت و جمعه) و دیدار با هم‌دینان خود، در مسیر علاقه خود که معاشرت بیشتر با افراد دیگر هست، گام بر دارد. به‌عبارت دیگر، این فرد با حضور در این مراکز، ضمن معاشرت با افراد دیگر، اقدام به انجام اعمال مورد علاقه خود که همان محبت و مهربانی کردن به انسان‌های دیگر است می‌پردازد. همچنین این فرد تلاش می‌کند تا با دوری از آنچه دین نهی کرده و در نزد دینداران پذیرفته نیست، ارتباط خود را با این جمع حفظ و قوی‌تر نماید. نتیجه این رفتار، دیندار بودن بیشتر این افراد بیان می‌شود. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که بین بعد گشودگی شخصیت و دینداری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این یافته نیز با یافته‌های زره پوش و همکاران

تحقیق مرکب از سه متغیر مستقل و یک متغیر وابسته (دینداری) مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادر هستند تغییرات دینداری را تبیین کنند. بنابراین با توجه به معنی‌دار بودن تاثیر ابعاد وظیفه‌شناسی و گشودگی ($P < 0.05$) و با توجه به آماره بتا، متغیرهای ابعاد وظیفه‌شناسی (۰/۲۸۳) و گشودگی شخصیت (۰/۱۶۷) به ترتیب بیشترین تاثیر رگرسیونی را روی متغیر دینداری داشته‌اند. یعنی می‌توان گفت به ازای افزایش یک واحد انحراف استاندارد در متغیر بعد وظیفه‌شناسی شخصیت، میزان دینداری در فرد ۰/۲۸۹- انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. همچنین به ازای افزایش یک واحد انحراف استاندارد در متغیر بعد گشودگی شخصیت، میزان دینداری در فرد ۰/۲۰۸- انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. بعد برون‌گرایی شخصیت نیز تاثیری در پیش‌بینی دینداری دانشجویان ندارد ($P > 0.05$).

جدول شماره ۵. مدل رگرسیونی دینداری بر اساس

متغیرهای مستقل

متغیرها	B	Beta	t	Sig.
وظیفه‌شناسی	۰/۹۰۹	۰/۲۸۳	۵/۱۷۲	۰/۰۰۰
گشودگی	۰/۵۷۳	۰/۱۶۷	۳/۱۶۶	۰/۰۰۲
برون‌گرایی	۰/۰۳۰	۰/۰۱۱	۰/۲۰۱	۰/۴۸۱
متغیر وابسته: دینداری				

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به تاثیر دین بر ابعاد مختلف زندگی مردم ایران (۱۵)، در تحقیق حاضر به بررسی رابطه پنج بعد شخصیتی روان رنجورخوبی، برون‌گرایی، گشودگی، خوشایندی و وظیفه‌شناسی با دینداری دانشجویان دانشگاه مازندران پرداخته شد. نتایج توصیفی نشان داد که ۲۲/۸۵٪ از دانشجویان پسر و ۸۷/۱۵٪ دختر بودند و از کل پاسخگویان نیز ۱۹/۱۶٪ متأهل و ۸۰/۹۴٪ مجرد بودند. پژوهش نشان داد که میزان دینداری دختران از میزان دینداری پسران بیشتر است. علت دینداری بیشتر دختران را برخی از محققین به پایین بودن سن تکلیف آنان ربط داده و معتقدند که چون دختران انجام دستورات دینی را از سن پایین‌تر آغاز می‌کنند در دینداری رسوخ‌تر و جدی‌تر هستند (۵۹). برخی نیز علت دینداری بیشتر زنان را وقت بیشتر زنان برای انجام فعالیت‌های دینی می‌دانند (۶۰). گروهی دیگر از محققان نیز معتقدند که دین فعالیت‌های بیشتری برای زنان در نظر گرفته، لذا زنان فعالیت‌های دینی بیشتری دارند. تحقیقات دیگر اشاره به نظام مردسالاری دارد و بیان می‌کند که در خانواده‌ی مردسالار زنان ریسک‌گریزتر هستند و بیشتر به دینداری روی می‌آورند (۶۱).

همچنین در تبیین دینداری بیشتر از سوی زنان، می‌توان به نظام مردسالاری جامعه اشاره کرد که زنان و دختران جامعه با داشتن محدودیت‌های مختلف فرهنگی، تربیتی و اجتماعی، از حمایت اجتماعی کمتری برخوردار هستند. لذا از آنجایی که دین عامل آرامش است (۶۲) با روی آوردن به قدرت‌های درونی و دینی تلاش می‌کنند در مسیر آرامش خود گام بردارند.

همچنین پژوهش نشان داد که میزان دینداری در بین پاسخگویان بالا بود. بطوری که ۵۴/۳٪ دینداری بالایی داشتند. این نتیجه با تحقیقات پیشین (۱۴) که دینداری در ایران را بالا می‌دانستند مطابقت دارد. که دلیل آن هم جایگاه و نقش

بیان داشت که شخصیت وظیفه‌شناس دارای روحیاتی چون: با دقت بودن، قابل اعتماد بودن، سخت‌کوش و منظم بودن می‌باشد (۳۵). این روحیات در متون دینی نیز سفارش شده است. مثلاً در آیه ۱۵ سوره نوح اشاره به نظم دارد و در آیه ۳۹ و ۴۰ آیه نجم به تلاش و کوشش اشاره می‌کند. در آیات ۲۳ و ۲۴ سوره احزاب نیز به وفای به عهد و قابل اعتماد بودن اشاره دارد. بنابراین فردی که از بعد شخصیت وظیفه‌شناسی نمره بالایی کسب کرده است، با توجه به ویژگی‌های شخصیتی خود تلاش می‌کند تا دستورات دینی را که با علایق او سازگارتر است بیشتر انجام دهد. سرانجام اینکه با توجه به بالا بودن روان رنجورخویی در بین ۵۶٪ از دانشجویان و اینکه ابعاد گشودگی و وظیفه‌شناسی شخصیت به ترتیب بیشترین قدرت را در پیش‌بینی میزان دینداری دانشجویان دانشگاه مازندران داشتند، به متولیان و مدیران دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که ضمن توجه و درمان روان رنجورخویی دانشجویان، برای افزایش دینداری در بین دانشجویان دختر و پسر، به تفاوت ابعاد شخصیتی دانشجویان توجه نمایند. بدین معنی که ابتدا با شناخت نوع شخصیت دانشجویان و آشنا شدن با علایق و نیازمندی‌ها و تمایلات آنان، نسبت به انتخاب شیوه تبلیغ دینی در بین آنان اقدام نمایند و همچنین به این نکته دقت نمایند که نمایش دینداری برای افراد مختلف با روش‌های مختلفی انجام می‌گیرد، زیرا برخی بیشتر به بعد مناسکی دین علاقه بیشتری دارند و برخی به ابعاد دیگر آن مانند اعتقادی گرایش دارند.

(۳۹)، و ساروقلو (۴۷) مطابقت دارد. در تحلیل این رابطه می‌توان از نظریه شخصیت استفاده نمود و اشاره کرد که نوع شخصیت بر رفتار افراد از جمله رفتار دینی آنان تاثیر دارد و از آنجایی که فردی با بعد شخصیتی گشودگی، ویژگی‌هایی چون مبتکر و خلاق بودن، مستقل و شجاع بودن را دارا هست (۳۵) و در آموزه‌های اسلامی و قرآن کریم نیز به داشتن این ویژگی‌ها اشاره شده است که آیه ۲ سوره مائده (اشاره به ویژگی‌های شجاعت)، آیات ۱۷ و ۱۸ سوره زمر (اشاره به استقلال فکری انسان)، و آیه ۱۷۹ سوره اعراف و آیه ۱۰۰ سوره یونس (اشاره به خلاقیت و ابتکار انسان) نمونه‌هایی از آن می‌باشد. بنابراین فرد تناسب خوبی بین علایق شخصیتی خود و سفارش‌های دینی را مشاهده کرده لذا تمایل بیشتری به انجام دستورات دینی پیدا می‌کند. اما با این وجود باید گفت که با توجه به اینکه رابطه بین بعد شخصیت گشودگی و دینداری در برخی پژوهش‌ها مشاهده نشده است (۴۳ و ۴۴)، و حتی در برخی تحقیقات رابطه این دو متغیر منفی بوده است (۴۱ و ۴۵)، این موضوع به بررسی بیشتری نیازمند است.

علاوه بر آن، نتایج نشان داد که بین بعد وظیفه‌شناسی شخصیت و دینداری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های شیبانی، نریمانی و محرمی (۴۴) و زره پوش و همکاران (۳۹)، داوری و همکاران (۴۲)، دهستانی (۴۵)، صادقی و همکاران (۴۳) و ساروقلو (۴۷) مطابقت دارد. در تحلیل این رابطه نیز می‌توان با بهره‌برداری از نظریه شخصیت Schultz DP و Schultz SE

References

1. Movahed M, Kayan M. Gender and Sociology of Religion. Shiraz; Avand Andisheh: 2007. [In Persian]
2. Tabatabai MH. Thesis Series. Translated by Khosroshahi SH. Tehran: Publishing House of Islamic Culture; 1991. [In Persian]
3. Qardran Qaramolki M. Considering in the functioning of religion. Journal of Wisdom and Philosophy. 2010; 1: 7-34. [In Persian]
4. Rezaouost K, Hosseinzadeh AH, Mostafahi Dowlatabad H. Sociological Study of Factors Affecting the Religion (Case Study: Students of Shahid Chamran University of Ahwaz). Social Development and Welfare Planning Journal. 2010; 3(10): 1-38. [In Persian]
5. Serajzadeh H, Rahimi F. Relationship between Meaningfulness of Life and Religious among University Students. Rahbar Farhang. 2013; 24: 7-30. [In Persian]
6. Bahramimashoof A. The Relationship between Caution and Mental Health among Male Students in Tarbiyat Moalem University [dissertation]. Hamedan: Tarbiat Moallem University; 1994.
7. Fallahzadeh SH. Religious knowledge and Historical Knowledge. Qabasat. 2008; 13: 97-117. [In Persian]
8. Durkheim E. Les Formes élémentaires de la Vie Religieuse. Translated by Parham B. Tehran: Markaz Publishing; 2004. [In Persian]
9. Shojaezand A. A Model for Measuring Religiosity in Iran. Journal of Sociology of Iran. 2002; 6(1): 33-66. [In Persian]
10. Himmelfarb HS. Measuring Religious Involvement. Social Forces. 1975; 53(4): 606-18.
11. Rabbani R, Beheshti SS. The Empirical Study of the Relationship between Religiosity and Life Satisfaction. Journal of Social Sciences of Literature and Human Sciences Faculty of Ferdowsi University of Mashhad. 2011; 1(8): 79-102. [In Persian]
12. Faraji M, Kazemi A. The Study of Religiousness in Iran: (Emphasizing Survey Data for the Past Three Decades). Journal of Cultural Research. 2009; 2(2): 79-95. [In Persian]
13. Ahankoubnejad MR. Study of the Religious Commitment of Young People in Ahwaz. Journal of Youth, Culture and Society Research. 2009; 3: 1-24. [In Persian]
14. Tavasoli GA, Murshid A. Investigating the Level of Religiousness and Religious Attitudes among University Students. Sociology of Iran. 2006; 7(4): 96-118. [In Persian]
15. Naibi H, Azadarmaki T. Secularism and its Relationship with Higher Education (Case Study of Urban Community of Tehran). Sociology of Iran. 2006; 7(3): 76-93. [In Persian]
16. Tanhaei HA. Sociology in Religions. Yazd; Bahabad: 1996. [In Persian]
17. Mahboubi R. A Native Scale to Measure Religiosity. Management in the Islamic University. 2015; 4(1): 118-34. [In Persian]
18. Taliban MR, Rafiee bahabadi M. Religious Developments Based on Generational Differences in Iran. Journal of Social Problems of Iran. 2010; 1(8): 85-114. [In Persian]
19. Tajbakhsh G, Mousavi A. Investigating the Effective Factors on Religious Knowledge and Attitude of High School Students in Sousangerd. Social Development. 2014; 8(3): 119-144. [In Persian]
20. Zuckerman P. Religion is declining, but Islam will grow [Internet]. Translation by Zolqadari M [Cited 2018 Apr 30]. Available From: <http://tarjomaan.com/vdcf.tdciw6dxygiaw.html>. [In Persian]
21. Inglehart R, Norris P. Holy and Customary: Religion in World Politics .Translated by Vatar M. Tehran: Kavir; 2008. [In Persian]
22. Kalantari M, Kalantari A. Religion in Different Generations (Case Study of Sari). Social Studies and Research. 2012; 1(2): 173-200. [In Persian]

23. Faraji M, Kazemi A. Religiousness in Iran: (Emphasizing Survey Data for the Past Three Decades). Cultural Research. 2009; 2(6): 79-95. [In Persian]
24. Safiri K, Nematollahi Z. The relationship Between Globalization and Religious Identity. Social Studies and Researches. 2012; 1(1): 39-70. [In Persian]
25. Tagavi, SA. Sadeqi, S. Investigating the relationship between mass media consumption and religiousness among students. Cultural Research Review. 2016; 13: 21-42. [In Persian]
26. Ghanbari H. Religion in Modern Times from the Perspective of Hans Kung. Research Journal of Association for Islamic Thought of Iran. 2005; 1(2): 11-27. [In Persian]
27. Movahed M. Religion and Modern Attitude among Female Students in University and Religious Schools. Women's Studies. 2008; 6(3): 7-29. [In Persian]
28. Durkheim DE. De la Division du Travail Social. Translated by Parham B. Tehran; Center Publishing. 2002. [In Persian]
29. Dehestani M, Zadehmohammadi A, Mohammadi S. Religiousness and its Relationship with Student Identity Styles. Behavioral Sciences. 2012; 6(2): 171-9. [In Persian]
30. Azadarmaki T. Azadarmaki is Answering the Question of the Dimension of People's Religiousness. The Analytical Web Site of Religion Research. [Updated 18 Sep 2016; cited 2018 Apr 30]. Available from: <http://dinonline.com/doc/interview/fa/6694/> [In Persian]
31. Navidnia M, Abedini M. Factors Affecting on Youths Religious Confidentiality (Case Study of Pre-university Students in Garmsar). Iran Sociological Studies. 2011; 1(2): 55-69. [In Persian]
32. Mischel Y, Shoda Y, Smith RE. Introduction to Personality Toward an Integration. New York: John Wiley and Sons INC: 2003.
33. Jaccard JJ. Predicting Social Behavior from Personality Traits. Journal of Research in Personality, 1974; 7(4): 358-67.
34. Hadadian AR, Qorbani M. Explaining the Role of Personality Dimensions on Networking Behavior. Management Studies in Development and Evolution. 2015; 24(79): 119-44. [In Persian]
35. Schultz DP, Schultz SE. Theories of Personality. Translated by Mohamadi Y. Tehran: Virayesh; 2015. [In Persian]
36. Ganji H. General Psychology. Tehran: Savalan; 2012. [In Persian]
37. Qasemi B, Abedini S, Abedini M. Relationship Between Personality Characteristics with Academic Achievement and Academic Motivation in First-Level Secondary School Students in Two Districts of Bandar Abbas. Journal of Research in Psychology and Education. 2016; 2(10): 117-56. [In Persian]
38. Isazadegan A, Salmanpour H, Qasemzade A. Relationship between Personality Traits, Religious Orientation and Obsessive-Compulsive Death: A Causal Model Test. Ravanshenasi-va - Din. 2012; 5(2): 67-82. [In Persian]
39. Zerehpoush A, Kajbaf M B, Heshmatifar L, Sadeghi Hosnijeh AH, Omidi H. Investigation of Religious/Islamic Orientation and Traits of Students Personality on the Basis of Big Five-Factors of Personality (NEO). SJKU. 2014; 19(2): 68-76. [In Persian]
40. Costa PT, McCrae RR. Four Ways Five Factors are Basic. Personality and Individual Differences. 1992; 13(6): 653-665.
41. Keshavarz A, Shahnazari M, Kalantari M. Relationship between Personality Traits and Practice of Religious Beliefs among University Students. Islam and Psychology Studies. 2009; 3(3): 83-98. [In Persian]
42. Davari S, Bagheri M, Baniyasi H. Predicting of the Male and Female Teacher's Religiosity According to Personality Dimension. Ravanshenasi-va - Din. 2011; 4(4): 5-26. [In Persian]
43. Sadeghi M, Asar M, Peymanyadak F, Ebrahimi SM. Personality and Relationship with Allah. Islam and Psychology. 2014; 15: 103-26. [In Persian]

44. Sheybani H, Narimani M, Moharami J. Relationship between Religious Orientation and Personality Traits among Students of Islamic Azad and Payame Noor Universities in Damghan. *Culture in the Islamic University*. 2015; 14(5): 55-76. [In Persian]
45. Dehestani M. An Investigation Into the Role of Personality Factors in Predicting the Different Religiosity Aspects: Based on the Big Five Personality Factors. *Islam and Psychology*. 2015; 9(17): 87-104. [In Persian]
46. Furnham A, Cheng H. Associations between Education, Gender, Social Class Personality Traits, and Religious Faith and Service Attendance in a British Cohort. *Personality and Individual Differences*. 2015; 86: 63-6.
47. Saroglou V. Religion and the Five Factors of Personality: a Meta-Analytic Review. *Personality and Individual Differences*. 2002; 32(1): 15-25.
48. Abdel Khalek AM. Personality Dimension and Religiosity among Kuwaiti Muslim College Students. *Personality and Individual Differences*. 2013; 54(2): 149-52.
49. Khosravi M. The Proportion between Personality and Information Job. *Iranian Journal of Information Processing and Management*. 2003; 18(3): 53-9. [In Persian]
50. Kassin R M. *Psychology*. U.S.A; Prentice-Hall, Inc; 2003.
51. Colémont A, Hiel A, Cornelis I. Five-Factor Model Personality Dimensions and Right-Wing Attitudes: Psychological Bases of Punitive Attitudes? *Personality and Individual Differences*. 2011; 50(4): 486-91.
52. Krejcie RV, Morgan DW. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 1970; (30): 607-10.
53. Glock CY, Stark R. *Religion and Society in Tension*. Chicago: Rand McNally. 1965.
54. Mirzaee M. Sociological Survey on the Degree of Religiosity of Students at Imam Ali University of Medical Sciences Using an Indigenous Model. *Military Management*. 2011; 11(42): 181-212. [In Persian]
55. Serajzade H. The Attitudes and Religious Behaviors among Tehranian Teens and its Implications for Secularization. *Namaye Pajouhesh*. 1999; 3(9): 105-18. [In Persian]
56. Hajzade Meymandi M, Ebrahimi Sadrabadi F. Relationship of Gender with Religion Rate and Dimensions. *Women in Development and Politics*. 2010; 30: 135-51. [In Persian]
57. McCrae RR, Costa PT. Validation of the Five-Factor Model of Personality across Instruments and Observers. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1987; 52(1): 81-90.
58. Garousifarshi MT. *New Approach to Personality Evaluation (Application of Statistical Analysis in Personality Studies)*. Tabriz: Nashr Jamepajou: 2001. [In Persian]
59. Atashrouz B, Pakdaman S, Asgari A. The Relationship between the Big Five Personality Traits and Academic Achievement. *Iranian Psychologists*. 2008; 4(16): 367-76. [In Persian]
60. Jafari A, Sadri J, Fathiaqdam Q. Relationship between Family Efficiency and Mental Health and its Comparison with Male and Female Students. *News and Research Advice*. 2011; 6(22): 107-15. [In Persian]
61. Kazemian Moqadam K, Mehrabizade Honarmand M. Relationship between Religious Attitude and Happiness and Mental Health of Male and Female Students of Behbahan Islamic Azad University. *Psychology of Religion*. 2009; 4(8): 173-88. [In Persian]
62. Rabani R, Beheshti S. The Empirical Study of the Relationship between Religiosity and life Satisfaction. *Journal of Social Sciences*. 2012; 8(1): 79-102. [In Persian]
63. Azadarmaki T, Modiri F. Gender and Religiosity. *Applied Sociology*. 2013; 24(3): 1-14. [In Persian]

Relationship between five personality dimensions and religiosity between female and male students of Mazandaran University

Received: 1 May 2018

Accepted: 19 Aug. 2019

Motevaliyan SM (PhD)^{1*}

Hosseini Shirvani SM (PhD)²

Nouri Z (MSc)³

1. Women's Education and Employment Research Group, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

2. Faculty of Theology and Islamic Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

3. Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

*Corresponding Author:

Motevaliyan SM

Women's Education and Employment Research Group, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Tel: +98 35302625

Fax: +98 35302601

Email: m.motevaliyan@umz.ac.ir

Abstract

Introduction: Religion has played a significant role in people's life. Iran, as a religious country, has tried to highlight its role. The aim of this study was to evaluate the relationship between five personality dimensions and religiosity among students of Mazandaran University.

Methods: Data were collected from 407 male and female students of Mazandaran University based on Krejcie and Morgan sampling table. Glock and Stark' as well as Costa and McCrae's scales were applied to measure religiosity and personality dimensions, respectively.

Findings: The results showed that respondents had higher scores on religiosity such as ritual, emotion, and consequence. In personality dimensions, they scored higher in neuroticism and pleasantness and lower in extroversion, openness and conscientiousness. Moreover, the results indicated that personality dimensions of extroversion, openness and conscientiousness had a positive and significant relationship with religiosity of students, while neuroticism and pleasantness had no significant relationship with religiosity. Besides, the regression demonstrated the conscientiousness and openness of personality dimensions as predictable factors of students' religiosity.

Conclusion: Considering the high level of neuroticism of the students and trying to treat it, it is necessary to pay attention to the differences in personality dimensions in order to increase religiosity among male and female students. That is, first by identifying their personality type and desires, the method of religious propaganda should be chosen among them.

Keywords: Neuroticism, Extroversion, Openness, Pleasantness, Conscientiousness, Religiosity dimensions, Students, Personality dimensions